

KIDEM TAZMİNATINDA ÖZEL DURUMLAR: TAVANI AŞAN MİKTARLARIN, İKALE SÖZLEŞMELERİYLE ÖDENENLERİN VERGİ ve PRİM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hamit TİRYAKİ

Em. İş Başmüfettişi, Avukat

tiryakidanismanlik@gmail.com

ÖZET

Kıdem tazminatı adı altında yapılan ödemelerden vergi ve sgk primi kesilip kesilmeyeceği hususunda bazen tereddütler yaşanmaktadır. 7103 sayılı Kanunla vergi açısından bu tereddütler giderilmiştir. Kural olarak kıdem tazminatından ve bu ad altında yapılan ödemelerden sgk primi kesilmez, damga vergisi kesintisi yapılır. Tavanı aşmayan kıdem tazminatından ve bu ad altında yapılan ödemelerden gelir vergisi kesilmez, tavanı aşan miktarlar ücret gibi gelir vergisine tabi tutulur.

Anahtar kelimeler: Kıdem tazminatı, gelir vergisi, sgk primi.

1. GİRİŞ

1936 tarihli 3008 sayılı İş Kanununun kabulünden bir yıl sonra yürürlüğe giren hükümleriyle kıdem tazminatı çalışma hayatımızda yer almıştır. Dünya ülkelerinde ilk önce işsizlik sigortası kurulmuş, daha sonra iş güvencesine ve bazı fesihlere karşı tazminat ödemeleri getirilmişken ülkemizde yapılan tam tersine olmuş, 1937 yılından itibaren kıdem tazminatı uygulanmaya başlamış, 1999 yılında işsizlik sigortası, 2003 yılında iş güvencesi ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır.

3008 sayılı İş Kanununa göre kıdem tazminatı her yıl için 15 günlük ücret karşılığındaki miktar üzerinden hesaplanırken, 1475 sayılı Kanunla 30 günlük giydirilmiş ücret üzerinden hesaplama yapılmıştır.

Bilindiği gibi, 4857 sayılı İş Kanununda kıdem tazminatı ile ilgili usul ve esaslar yer almamıştır. Kıdem tazminatı ile ilgili usul ve esaslar 1475 sayılı İş Kanununun yürürlükte bulunan tek bir maddesinde (14 üncü maddesinde) düzenlenmektedir.

Damga Vergisi Kesintisi

Kural olarak kıdem tazminatı hesaplanırken sadece damga vergisi kesintisi yapılır. Kıdem tazminatından gelir vergisi kesintisi ya da sgk prim kesinti yapılmaz. 2018 yılı hesaplamaları için kıdem tazminatından kesilecek damga vergisi oranı binde 7,59'dur.

Gelir Vergisi Kesintisi

27.03.2018 tarih ve 7103 sayılı Kanunla kıdem tazminatının gider olarak gösterilebilmesi konusunda bazı değişikliklere gidilmiştir. Kıdem tazminatı hesaplamasında yapılan değişikliğin uygulamasına ilişkin usul ve esaslar 11.06.2018 Tarihli 303 Nolu Gelir Vergisi Genel Tebliğinde açıklanmıştır.

Söz konusu tebliğe göre,

Gelir vergisi istisnasını düzenleyen 25 inci maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanunu ve 20/4/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanununa göre ödenmesi gereken kıdem tazminatlarının tamamı ile 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanuna göre ödenen kıdem tazminatlarının hizmet erbabının 24 aylığını aşmayan miktarları (Hizmet ifa etmeksizin ödenen ücretler tazminat sayılmaz.);

Hizmet erbabının tabi olduğu mevzuata göre bu bendin (a) alt bendinde belirtilen istisna tutarının hesabında dikkate alınmak şartıyla, hizmet sözleşmesi sona erdikten sonra; karşılıklı sonlandırma sözleşmesi veya ikale sözleşmesi kapsamında ödenen tazminatlar, iş kaybı tazminatları, iş sonu tazminatları, iş güvencesi tazminatları gibi çeşitli adlar altında yapılan ödemeler ve yardımlar”

Gelir Vergisi Kanunu açısından nelerin ücret olarak kabul edildiğini sayma yoluyla belirten 61 inci maddenin üçüncü fıkrasına aşağıdaki (7) numaralı bent eklenmiştir.

“7. Hizmet sözleşmesi sona erdikten sonra; karşılıklı sonlandırma sözleşmesi veya ikale sözleşmesi kapsamında ödenen tazminatlar, iş kaybı tazminatları, iş sonu tazminatları, iş güvencesi tazminatları gibi çeşitli adlar altında yapılan ödemeler ve yardımlar.”

Yukarıdaki madde değişiklikleriyle;

1-1475 sayılı İş Kanunu ve 854 sayılı Deniz İş Kanununa göre ödenmesi gereken kıdem tazminatlarının tamamı,

2-5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanuna göre ödenen kıdem tazminatlarının hizmet erbabının 24 aylığını aşmayan kıdem tazminatları

gelir vergisinden istisna edilecektir.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken; 1475 ve 854 sayılı Kanunlar uyarınca, hizmet erbabının çalıştığı süre ve kıdem tazminatına esas ücreti dikkate alınarak hesaplanan ve ödenen kıdem tazminatlarıdır. Bu şekilde hesaplanan kıdem tazminatlarından gelir vergisi kesilmez.

İşçinin çalıştığı süre ve ücreti dikkate alınarak hesaplanan tutarları aşan ilave ödemeler ise ücret kapsamında değerlendirilmek suretiyle gelir vergisi kesintisi yapılır.

İşçinin, kıdem tazminatına esas ücretine göre hesaplanan ve en yüksek Devlet memuruna bir hizmet yılı için ödenen azami emekli ikramiyesi tutarını aşan ödemelerde ise en yüksek Devlet memuruna ödenen azami emekli ikramiyesi kadarlık kısmı istisnaya konu edilecek, aşan kısmı ise ücret olarak vergilendirilecektir. Yani 2018 yılı ikinci altı aylık dönemdeki kıdem tazminatı tavan sınırı 5.434,42 TL’ye kadar kısmı istisnaya konu olacak aşan kısmı ise ücret olarak vergilendirilecektir.

7103 sayılı Kanunla Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikle iş sözleşmesi sona erdikten sonra ikale sözleşmesi ya da sulh sözleşmesi ...vb. kapsamında ödenen tazminatlar, (iş kaybı tazminatları, iş sonu tazminatları, iş güvencesi tazminatları... gibi) için de kıdem tazminatına ilişkin istisna tutarı esas alınacaktır. Bu ödemelerin toplamı üzerinden istisna uygulanacak, istisnayı aşan tutarlar ise ücret olarak gelir vergisine tabi tutulacaktır.

Örnek 1: (A) Anonim şirketinde 10 yıl süreyle çalıştıktan sonra 15/1/2018 tarihinde işten ayrılan Bay (B)’ye, 1475 sayılı Kanun uyarınca işvereni tarafından, kıdem tazminatına esas ücreti olan 4.000 TL üzerinden 40.000 TL kıdem tazminatı ödenmiştir.

Buna göre, Bay (B)’ye 1475 sayılı Kanun kapsamında hesaplanarak ödenen ve en yüksek Devlet memuruna ödenen azami emeklilik ikramiyesinin ($5.001,76 \times 10 =$) 50.017,60

TL'nin altında kalan 40.000 TL kıdem tazminatının tamamı, gelir vergisinden istisna edilecektir. Sadece damga vergisi kesintisi yapılacaktır.

Örnek 2: (C) Anonim şirketinde 20 yıl süreyle çalıştıktan sonra 5/2/2018 tarihinde işten ayrılan Bay (D)'ye, işvereni tarafından 1475 sayılı İş Kanunu uyarınca, kıdem tazminatına esas ücreti olan 7.500 TL üzerinden hesaplanan 150.000 TL kıdem tazminatı hesaplanmıştır.

Hesaplanan kıdem tazminatı tutarı 150.000 TL olsa da, istisna edilecek tutar, en yüksek Devlet memuruna bir hizmet yılı için ödenen azami emekli ikramiyesi tutarı ve çalışma süresi dikkate alınarak hesaplanan tutarı aşamayacaktır.

İşten ayrılma tarihi	05.02.2018
Kıdem tazminatına esas ücreti	7.500,00 TL
Kıdem Tazminatı Tavanı	5.001,76 TL
Kıdem Tazminatı Hesabı	100.035,20 TL (5.001,76 x 20)
Kesinti (Damga vergisi)	760,27 TL (100.035,20 x %7,59)
Net Ödenecek	99.274,93 TL

7103 sayılı Kanunla yapılan değişikliğe göre hesaplama aşağıdaki gibi olacaktır.

Yukarıdaki örneğe göre, Bay (D)'nin 20 yıl çalışması karşılığı istisna edilecek azami tutar (5.001,76 x 20=) 100.035,20 TL dir. Bu nedenle Bay (D)'ye ödenen 150.000 TL kıdem tazminatının 100.035,20 TL lik kısmı gelir vergisinden istisna edilecek, aşan kısım olan (150.000-100.035,20=) 49.964,80 TL ise ücret olarak gelir vergisine tabi tutulacak, 150.000 TL üzerinden de damga vergisi alınacaktır.

Örnek 3: (Ç) A.Ş.'de 10 yıl süreyle çalıştıktan sonra 12/1/2018 tarihinde işten ayrılan Bay (H)'ye, işvereni tarafından 1475 sayılı Kanun uyarınca, kıdem tazminatına esas ücreti olan 3.000 TL üzerinden 30.000 TL kıdem tazminatı ile karşılıklı sonlandırma sözleşmesine (ikale) istinaden 50.000 TL makul yarar olmak üzere toplam 80.000 TL ödeme yapılmıştır.

2/1/2018 tarihi itibarıyla 657 sayılı Kanuna tabi en yüksek Devlet memuruna bir hizmet yılı için ödenecek azami emekli ikramiyesi tutarı 5.001,76 TL dir.

Bay (H)'ye yapılan 80.000 TL lik ödemenin gelir vergisinden istisna edilecek tutarı aşağıdaki gibi olacaktır.

Kıdem Tazminatı Tutarı	30.000,00 TL
------------------------	--------------

İş güvencesi tazminatı	50.000,00 TL
Ödenen toplam tutar	80.000,00 TL
Vergiden istisna edilecek tutar	(5.001,76*10) 50.017,60 TL
Vergiye tabi tutar	(80.000,00-50.017,60) 29.982,40 TL

Sonuç olarak, yapılan yasal değişiklikle kıdem tazminatı tavanını aşan; iş sözleşmesi sona erdikten sonra işçiye kıdem tazminatı, işten ayrılma, emekli olma, dava açılmaması vb. nedenlerle karşılıklı sonlandırma sözleşmesi veya ikale sözleşmesi kapsamında ödenen tazminatlar, iş kaybı tazminatları, iş sonu tazminatları, iş güvencesi tazminatları gibi yapılan ödemeler de ücret sayılıp vergi kesintisi yapılarak çalışana ödenmesi olanağı getirilmiştir.

SGK Prim Kesintisi

Tavanı aşan ya da ikale ...vb kapsamında ödenen kıdem tazminatlarından sgk primi kesilecek midir?

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 80. maddesinde;

b) Aynı yardımlar ve ölüm, doğum ve evlenme yardımları, görev yollukları, seyyar görev tazminatı, kıdem tazminatı, iş sonu tazminatı veya **kıdem tazminatı mahiyetindeki toplu ödeme**, keşif ücreti, ihbar ve kasa tazminatları ile Kurumca tutarları yıllar itibarıyla belirlenecek yemek, çocuk ve aile zamları, işverenler tarafından sigortalılar için özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödenen ve aylık toplamı asgari ücretin % 30'unu geçmeyen özel sağlık sigortası primi ve bireysel emeklilik katkı payları tutarları, **prime esas kazançta tabi tutulmaz.**”

Denilerek kıdem tazminatının veya bu mahiyetteki toplu ödemenin prime tabi olmadığı ifade edilmiştir.

Yukarıda yer alan hükümde kıdem tazminatının yanında “kıdem tazminatı mahiyetindeki toplu ödeme” de prime esas kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır. Yrg. 9. HD.’nin, 20.02.2012 tarih ve E: 2012/5869, K: 2012/4685 sayılı kararında da belirtildiği üzere ikale sözleşmesi ile ödenen tutar kıdem tazminatı mahiyetinde bir toplu ödeme olup, hesaplanırken kıdem tazminatı tavanının göz önüne alınması gerekir.

Bu nedenlerle, tavanı aşan ya da ikale sözleşmesi sonucu ödenen kıdem tazminatının, 1475 sayılı eski İş Kanunu’nun 14. maddesinde sayılan kıdem tazminatı niteliğinde olduğu

görüşü ağır basmaktadır. Bu yaklaşım kabul edildiğinde, ödenen tazminatın 5510 sayılı Kanunda yer alan istisnadan yararlanabileceği ve prime esas kazancın tespitinde dikkate alınmayacağı söylenebilir. Ancak, 5510 sayılı Kanunun 80 inci maddesinde prime tabi olmayan kazançlar sayma yolu ile düzenlenmiş, belirtilen istisnalar dışında her ne adla yapılırsa yapılsın tüm ödemelerin ve aynı yardım yerine geçmek üzere yapılan nakdi ödemelerin prime esas kazançta tabi olacağı kabul edildiği de dikkate alınmalıdır.

3. SONUÇ

Kural olarak kıdem tazminatından ve bu ad altında yapılan ödemelerden sgk primi kesilmez. İ kale sözleşmesiyle ya da işin sona ermesi nedeniyle yapılan sözleşmede işçiye ödenecek miktar, 5510 sayılı Kanunun 80 inci maddesinde sayılan kazançlardan biri ise prim kesintisine tabi olmayacaktır.

Yapılacak ödemedен her halükarda damga vergisi kesintisi yapılacaktır. Tavanı aşmayan kıdem tazminatından ve bu ad altında yapılan ödemelerden gelir vergisi kesilmeyecek, tavanı aşan miktarlar ise ücret gibi gelir vergisine tabi tutulacaktır.

KAYNAKÇA

- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 4857 sayılı İş Kanunu.
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Kanunu.